

ZÁPIS

Studentka: Andrea Slováková
Datum narození: 17. 1. 1981
ID studia: 256895
Studijní program: Obecná teorie a dějiny umění a kultury
Studijní obor: Filmová věda
Název práce: „Filmové festivaly ve vztahu k okrajovým částem kinematografie.“
Jazyk práce: čeština
Jazyk obhajoby: čeština
Školitel: PhDr. Kateřina Svatoňová, Ph.D.
Oponenti: Mgr. Jindřiška Bláhová, Ph.D.
Mgr. Petr Bilík, Ph.D.
Datum obhajoby: 12. 9. 2016
Místo obhajoby: UK FF, nám. J.Palacha 2, Praha 1, místnost č. 406
Termín: řádný
Předseda komise: doc. PhDr. Ivan Klimeš

09:01 Předseda komise doc. PhDr. Ivan Klimeš zahájil obhajobu, představil sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představil studenta.

09:02 Školitel seznámil přítomné stručně se svým hodnocením studentova studia a jeho disertační práce, které uvedl ve svém písemném vyjádření.

09:04 Studentka seznámila přítomné s tezemi své disertační práce. Sdělila zejména: v úvodu poděkovala oponentům za cenné posudky a konstruktivní kritiku. Svou disertaci zaměřila na filmové festivaly, které věnují prostor okrajovým částím kinematografie, především experimentálním filmům. Pojmově rozlišila, co vnímá pod pojmem experimentální film versus avantgarda. Experimentální film vnímá jako jednotlivé dílo, které experimentálně pracuje ať už s výrazovými prostředky, s médii či s materiálem. Kdežto avantgarda je více politický pojem, který zahrnuje i způsoby prezentace, kritického a společenského prostředí, ve kterém se tyto experimentální filmy ukazují, nebo kde vznikají. Snažila se přiblížit proces vzniku dramaturgie, který je obtížně zkoumatelný, neboť je součástí tajemství instituce. Svou pozornost tak soustředila především na instituci. Velmi užitečná a účinná se ukázala metodologie nového institucionalismu a její diskurzivní části, tj. jak instituce diskurzivně pracuje a působí. Stručně shrnula oblast festivalových studií, existující výzkumy a výstupy rozdělila do několika tematicko-

metodologických kapitol, aby zpřehlednila oblast svého výzkumu. V dalším historickém průřezu se zaměřila na oblast filmové avantgardy, jakým způsobem se vyvíjela jako určitá entita působící v kulturním poli. Dále se věnovala konkrétním festivalům. Zareagovala na jednu poznámku z oponentského posudku Dr. Bláhové, která byla velmi trefná, když uvedla, že některé části práce se nevěnují jen festivalům okrajových částí kinematografie, ale mají širší uplatnění. V práci není asi dostatečně zdůrazněno, že určité závěry se vztahují obecně k festivalům, nejen těm okrajovým. Podstatou částí práce pak byla diskurzivní moc festivalů, kde se již zaměřila skutečně na festivaly prezentující okrajové části kinematografie, prezentaci experimentálních filmů. Závěry, ke kterým dochází jsou přenositelné i na jiné druhy festivalů. Silné diskurzivní působení festivalů na filmový průmysl, společnost a vnímání kultury. Profil festivalů zaměřený na okrajovou část kinematografie zároveň slouží k vytváření alternativní legitimacy festivalových organizací. Cílem každé diskurzivní aktivity je nejen reprodukce, posilňování a distribuce kulturních a symbolických hodnot, ale i zachování reprodukce i zachování organizace samotné. Za diskurzivně silné uzly považuje ty, které působí jak symbolickým kapitálem i tak, aby pomáhaly udržení samotné organizace. Festivalová organizace potřebuje chránit samu sebe, obhajovat a podporovat svou existenci. Vybrané analýzy jednotlivých festivalů reprezentují určité typy festivalů experimentálních filmů, odůvodnění výběru je v práci zřejmě málo prezentované. Věnuje se festivalu v Ann Arboru (USA), který se od počátku prezentoval jako festival experimentálních filmů, dále festival významný regionálně – EXIS v Soulu v Jižní Koreji, festival Images (Toronto, Kanada), důležitý v kontextu filmového průmyslu, protože funguje v úzkém propojení s distribučními společnostmi. Důležitými složkami výzkumu pak byly festivalové poroty, působení a váha ocenění. Zmínila důležitý aspekt premiérové politiky festivalů, který poukazuje na jednu z výrazných odlišností experimentálních filmů od dominantní části kinematografie. Ze zkoumání vnitřku organizací vyplynuly různé typy diskurzivního působení festivalů. Zavedla novou terminologii, tři pojmy: tzv. zastřený diskurzivní pořádek, průzračný diskurzivní pořádek a rétorická vrstva, která je mezi nimi. Nejdůležitějším závěrem práce je, že skrytý diskurzivní pořádek má velkou moc, protože ovlivňuje to, jakým způsobem jsou vybírané filmy, porotci, jaký mechanismus práce porota má, mají vliv na to, co je posléze viditelné z festivalu, ale tyto procesy zůstávají většině lidí skryté. Festival potřebuje i skryté institucionální pohyby, protože je to důležité pro udržení festivalové organizace samotné, jeho legitimacy a statusu. Mezi nejdůležitější aspekty práce považuje zavedení metodologie nového

institucionalismu do oblasti festivalových studií, navrnutí typologie festivalů, a zavedení terminologie průzračného a zastřeného řádu a rétorické vrstvy mezi nimi.

09:26 Oponentka Mgr. Jindřiška Bláhová, Ph.D. seznámila přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Položila studentovi tyto otázky: Do jaké míry zavádí studentka novou terminologii, do jaké míry jen rozpracovává metodologii již existující. Co myslí spekulativní filmovou teorií?

09:36 Oponent Mgr. Petr Bilík, Ph.D. seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Položil studentovi tyto otázky: Jsou nalezená specifika experimentální kinematografie a jejich festivalového života platná i na tuzemských festivalech, popř. jak se liší?

09:41 Student reagoval na posudky oponentů a jejich položené otázky: K posudku Dr. Bláhové – na některé výhrady reagovala už v úvodu obhajoby. Byla pro ni podstatná polemika se závěry několika studií věnujících se dané problematice. Stavěla se k nim kriticky. Jediným legitimním přístupem k údajům o návštěvnosti a výběru filmů by bylo jít do archívů festivalů, nicméně většina filmových festivalů své archívy nemá. Připomínky jsou v mnohých směrech pádné. Rozlehlost přístupů, které si bere na pomoc, tak je na jedné straně metodologický koncept sociologa Bourdieua, na druhé straně filozof Foucault, který je esejistický, už spojení těchto dvou konceptů je utilitární, ale které se vyplatí. Což zmiňuje ve svém posudku Dr. Bilík. Spojení Bourdieua a Foucaulta vyšlo z inspirace z textu Vivien Schmidtové, v dalších studiích hledala argumentaci spojení těchto dvou přístupů, kterou nenašla. Jak vytvářela svůj teoretický konstrukt, ukázalo se, že spojení foucaultovského pojetí diskurzu a bourdieuvského habitu a kulturního pole jsou naprosto nevyhnutelné pro celý její teoretický konstrukt. Proto se pokusila o harmonizaci v těch bodech, ve kterých se argumentačně přibližují, a které byly pro ni užitečné. Nesouhlasí s názorem Dr. Bláhové, že kapitola metodologie je nesoustředěná, domnívá se, že je velmi soustředěná na to, aby zdůraznila, jak důležitá je interdisciplinarita ve festivalových studiích, a aby ukázala způsob, že i metodologii převzatou z politických věd mohou festivalová studia absorbovat. Studentka vnímala jediný cíl a to ukázat, že interdisciplinární přesahy jsou něco příznačného pro festivalová studia.

V dílčích případových studiích se zaměřila na různá témata. V případě Images poukazuje na to, jakou pozici mají filmoví distributoři, proměny festivalu pojmenovává, ale zřejmě nevyvozuje dostatečně silné závěry, které by podpořily závěrečnou kapitolu. Určité zcelení práce, které přednesla ústně, v práci nejsou řečeny tak explicitně.

K posudku Dr. Bilíka – nerozporuje nic, co bylo řečeno. K odpovědi na jeho otázku, zda jsou závěry aplikovatelné i na tuzemské festivaly – závěry průzračného a zastřehého diskurzivního pořádku jsou platné široce, bez regionálních a tematicko-žánrových omezení. Specifika domácího prostředí shledává ve třech aspektech. Experimentální kinematografie je podstatná i v ČR, neboť zde existují prezentační platformy, posílení prezentace dramaturgického profilu. Od zahraniční se celá střední a východní Evropa liší časovým zpožděním. Dalším odlišením je premiérový status. Jihlavský festival má určitou premiérovou politiku, na rozdíl od zahraničí. Dále je to ocenění – následujeme zahraniční trendy, i experimentální kinematografie, napříč tomu, že samotní tvůrci s oceňováním příliš nesouzní, ocenění se začínají udělovat. Jihlava začala udělovat ocenění pro světový experimentální film, od loňského roku uděluje i za český experimentální film. Ocenění posilují pozici jednotlivých děl v celkovém distribučním i festivalovém okruhu.

10:03 Předseda komise zahájil diskusi.

V následné diskusi vystoupili:

Doc. Klimeš: Vrací se k pojmu avantgardy, primárně ho vnímá jako pojem historický a politický. Avantgarda jako oddělení se od klasické tradice umělecké kultury. Jestliže chceme operovat s pojmem, musíme k tomu přispívat daleko širším kontextem.

Andrea Slováková: Je to jedna z věcí, se kterou bojovala. Je to otázka české versus anglické terminologie. Termín avantgarda se v anglickém jazyce vyskytuje velmi hojně. Avantgardní a experimentální film jsou často používány jako synonyma, tzn. že tento výraz je dodnes používán, zároveň má rozostřený obsah. Sama se s tím vypořádala tak, že experimentální film je soubor děl, avantgarda je pojem historický, zároveň ho vnímá jako pojem politický, protože i když to vztáhne k meziválečné době, tak hovoříme o určitém institucionálním, společenském kontextu, působení autorů nejen k estetickým otázkám, ale i k otázkám společenským a politickým. To, co rozebírá Malte Hagener v knize *Moving Forward, Looking Back*, který píše

historii avantgardy i s tím, že neustále problematizuje pojem samotný. Musíme do avantgardy zahrnout i ty komunikační strategie a to, jak se s pojmem sekundárně nakládá, je to od pojmu neoddělitelné.

Doc.Klimeš souhlasí, ale už je to o něčem jiném než historická avantgarda, je to falešná recyklace.

Doc. Szczepanik podotýká, že Hagener neruší historickou avantgardu, mluví o síťovém vztahu.

Andrea Slováková: Ani Hagener nepopírá, že by avantgarda byl pojem používaný i v poválečném období, uvažuje ale směrem, že i v meziválečném období se avantgarda snažila vytvořit systém, ale to se jí nepodařilo. To je to, co je historické ukotvení pojmu. Pokud ho budeme vztahovat k systému, tzn. že má vrstvy estetické, tak institucionálně-politicko-společenské se síťovým aspektem. V Rakousku se mluví o třetí rakouské avantgardě – autoři jsou kriticky i teoreticky reflektovaní, jejich díla vykazují určité parametry a prezentace děl, kde můžeme najít společné rysy jako v meziválečné avantgardě. V Rakousku probíhají pokusy o znovuoživení tohoto historicky zakotveného výkladu pojmu.

Doc. Szczepanika zajímá fenomén legitimacy experimentálního filmu, skrytých významů.

Andrea Slováková: Jak se jeví i prezentují rozhodnutí festivalu směrem navenek, co jsou motivace, které jsou ve skrytém poli. Když si všimneme rétoriky jihlavského festivalu před 10 lety, tak stavěla na tom, že dokumentární film má málo prezentačních platforem, je opomíjený, proto je potřeba ho podporovat. Najednou je dokumentární film součástí běžně prezentované produkce v kinech, školách, médiích. Už to není opomíjená část, kterou chceme podpořit. Ta opomíjená část je ta experimentální kinematografie, která nemá prezentační možnosti, nemá mediální reflexi, nemá ukotvení ve filmových školách. Takže je to nová oblast, kterou je potřeba podpořit. Jihlava byla prvním východoevropským festivalem, která experimentu vyčlenila autonomní prostor. Je mnoho grantové podpory, která se orientuje na podporu opomíjených částí umění. Ta může velmi významně pomoci především středně velkým festivalům, které nemají pevné financování jako mají např. Karlovy Vary. Politika evropských grantů je něco, co je velmi strategické.

10:14 Předseda komise ukončil samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Předseda komise seznámil studenta a přítomné s výsledkem obhajoby: komise hlasovala zdvižením ruky, počet členů komise 5 – přítomno členů komise 4 – kladných hlasů 4, záporných hlasů 0. Obhajoba disertační práce byla klasifikována prospěla.

Zapisovatel: Magda Španihelová

Doc. PhDr. Ivan Klimeš | předseda komise:

Jméno a podpis dalšího člena komise:

PETR SZCZEPANIK

